

OPS M1-29: UAS-ilmatilavyöhykkeet

Määräyksen tausta ja säädösperusta

Komission täytäntöönpanoasetus (EU) 2019/947¹ antaa jäsenvaltioille mahdollisuuden mm. miehittämättömän ilmailun kieltö- ja rajoitusalueiden ja toisaalta sen vapaammin sallivien ilmatilavyöhykkeiden perustamiseen (ns. UAS-ilmatilavyöhykkeet). Asetus on tullut sovellettavaksi 31.12.2020 alkaen.

Suomessa mahdollisuus UAS-ilmatilavyöhykkeiden perustamiseen on otettu käyttöön 1.1.2021 voimaan tulleella ilmailulain muutoksella 534/2020, jossa lakiin lisättiin UAS-ilmatilavyöhykkeitä koskevat uudet 11 a ja 11 b §. Lain mukaan Liikenne- ja viestintävirasto voi perustaa UAS-ilmatilavyöhykkeitä joko määräyksellä enintään kolmen vuoden määräajaksi tai hakemuksesta päätöksellä enintään vuoden määräajaksi. Kieltävä tai rajoittava UAS-ilmatilavyöhyke voidaan perustaa mm. valtion johtamisen, maanpuolustuksen, aluevalvonnan, poliisitoiminnan, oikeudenhoidon, teollisuuden, liikenteen tai ympäristönsuojelun kannalta tärkeiden kohteiden suojaamiseksi. Salliva UAS-ilmatilavyöhyke, jolla voidaan poiketa tietyistä miehittämättömän ilmailun ns. avointa toimintakategoriaa koskevista vaatimuksista, voidaan perustaa kaupallista tai harraste- tai tutkimus- ja kokeilutoimintaa varten. Avoimen toimintakategorian vaatimukset määritellään EU-asetuksessa 2019/947.

Ensimmäinen määräys, jolla kieltäviä, rajoittavia ja sallivia UAS-ilmatilavyöhykkeitä perustettiin enintään kolmen vuoden ajaksi, annettiin 23.6.2021 ja tuli voimaan 23.7.2021. Tämän jälkeen määräystä päivitettiin 24.2.2022 annetulla ja 21.4.2022 voimaan tulleella määräyksellä. Keväällä 2022 Traficom käynnisti seuraavan hakuierroksen, jolla oli mahdollisuus esittää uusia tai muutettavia määräyksellä perustettavia UAS-ilmatilavyöhykkeitä 15.5.2022 mennessä. Jatkossa UAS-ilmatilavyöhykkeitä koskevan määräyksen muutokset on tarkoitus aina ajoittaa voimaan tuleviksi huhtikuun AIRAC-voimaantulopäivänä, samoin kuin muut ilmatilamuutokset (mm. määräyksellä perustettavat vaara-alueet, transponderi- ja radiovyöhykkeet sekä valtioneuvoston asetus ilmailulta rajoitetuista alueista). Määräyksellä perustettavien UAS-ilmatilavyöhykkeiden hakuaika on edellisen vuoden keväänä. Lisäksi Traficom voi milloin tahansa hakemuksesta perustaa UAS-ilmatilavyöhykkeitä maksullisella päätöksellä enintään yhden vuoden ajaksi.

Tämänkertaisella määräysmuutoksella päivitetään pitkäaikaiset, määräyksellä perustettavat UAS-ilmatilavyöhykkeet uusien tarpeiden mukaisesti. Tällä muutoksieroksella perustetaan kaksi uutta kieltävää UAS-ilmatilavyöhykettä Ison-Britannian ja Ranskan suurlähetystöjen alueelle Helsingin Kaivopuistoon. Uusia rajoittavia vyöhykkeitä perustetaan poliisin toimipisteiden lähistölle Espooseen, Ouluun, Pietarsaareen ja Rovaniemelle; Kymijärven voimalaitoksen ja Vihtavuoren räjähdetehaan suojaksi; sekä Puolustusvoimien esityksestä Turun Pansioon. Rajoittavaa UAS-ilmatilavyöhykettä haettiin myös Korkeasaaren eläintarhan alueelle, mutta jäljempänä selostetuista syistä vyöhykkeen perustamista ei pidetty välttämättömänä, koska jo nykyinen lainsäädäntö antaa riittävät mahdollisuudet puuttua häiritsevään lennätykseen eläinten tai yleisön päällä. Aiemmin päätöksellä perustettujen rajoittavien UAS-ilmatilavyöhykkeiden siirtämistä pidempiaikaisina määräykseen ovat hakeneet Ilmatieteen laitos Helsingin Kumpulan alueelle; Kokkola Industrial Park teollisuusalueen, sataman, terminaalin ja ratapihan suojaksi; sekä Vanhan Vaasan

¹ Komission täytäntöönpanoasetus (EU) 2019/947, annettu 24 päivänä toukokuuta 2019, säännöistä ja menetelmistä miehittämättömien ilma-alusten käytössä (EUVL L 152, 11.6.2019, s. 45–71)

sairaala sosiaali- ja terveydenhuollon kannalta tärkeän kohteen suojaamiseksi. Vyöhykkeet perustetaan määräyksellä esitysten mukaisesti.

Helsinki-Vantaan lentoaseman esityksestä on laajennettu rajoittavia UAS-ilmatilavyöhykkeitä lentoaseman läheisyydessä.

Sallivien UAS-ilmatilavyöhykkeiden osalta aiemmin päätöksellä perustettujen vyöhykkeiden siirtämistä määräykseen ovat hakeneet Nokia Innovations Oy (kaksi tutkimustarkoituksiin perustettua vyöhykettä Oulussa ja Båtvikin testausalue) sekä Maanmittauslaitos (Sjökullan UAS-testialue). Insta ILS Oy on hakenut jo aiemmin perustetulla Teiskon UAS-vyöhykkeellä vapautuksien laajentamista siten, että yksi kauko-ohjaaja voisi lennättää useampaa ilma-alusta kerrallaan, jos ilma-aluksen tekniset ominaisuudet sen turvallisesti mahdollistavat. Muutokset tehdään esitysten mukaisesti.

Määräyksen säädösperustana ovat ilmailulain (864/2014) 11 a ja 11 b §, joiden mukaisesti Liikenne- ja viestintävirasto voi välttämättömästä syystä perustaa UAS-ilmatilavyöhykkeen määräyksellä enintään kolmen vuoden määräajaksi tai hakeemuksesta päätöksellä enintään vuoden määräajaksi.

Määräyksen OPS M1-29 vastainen toiminta voi olla rangaistavaa liikenneturvallisuuden vaarantamisena tai törkeänä liikenneturvallisuuden vaarantamisena rikoslain 23 luvun 1 tai 2 §:n mukaisesti, siten kuin ilmailulain 175 §:ssä säädetään, tai ilmailurikkomuksena ilmailulain 178 §:n mukaisesti. Ilmailulain 178 §:n 3 kohdan mukaan se, joka rikkoo 11 a §:ssä tarkoitettua UAS-ilmatilavyöhykettä koskevaa kieltä tai rajoitusta taikka 11 b §:ssä tarkoitettua UAS-ilmatilavyöhykkeelle asetettua käyttöehtoa, on tuomittava ilmailurikkomuksesta sakkoon, jollei teosta ole muualla laissa säädetty ankarampaa rangaistusta. Määräyksen vastainen kieltävälle tai rajoittavalle UAS-ilmatilavyöhykkeelle lentäminen tai sallivan vyöhykkeen ehtojen rikkominen voi olla rangaistavaa myös ilma-aluksen päällikölle säädettyjen velvollisuuksien laiminlyöntinä ilmailulain 178 §:n 10 kohdan perusteella. Lisäksi rangaistusluonteinen säännös on ilmailulain 11 b §:n 5 momentin 2 kohdassa, jonka mukaan Liikenne- ja viestintävirasto voi peruuttaa sallivaa UAS-ilmatilavyöhykettä koskevan määräyksen tai päätöksen, jos miehittämättömän ilma-alusjärjestelmän käyttäjä rikkoo toistuvasti ilmailulain säännöksiä taikka määräyksen tai päätöksen ehtoja.

Miehittämättömän ilma-alusjärjestelmän käyttäjän toimintalupa- ja kauko-ohjaajan kelpoisuustodistukseen sekä ilmoituksenvaraisen toiminnan harjoittamiseen kohdistuvista hallinnollisista seuraamuksista säädetään liikenteen palveluista annetun lain (320/2017) 31 luvussa.

Määräyksen valmistelu

Liikenne- ja viestintävirasto pyysi ASM-toimintakäsikirjassa kuvatun prosessin mukaisesti toukokuussa 2022 esityksiä ilmatilamuutoksista, mukaan lukien uudet tai muutettavat UAS-ilmatilavyöhykkeet, jotka perustettaisiin keväällä 2023. Tällä määräysmuutoksella uutta kieltävää UAS-ilmatilavyöhykettä ovat esittäneet perustettaviksi Ison-Britannian ja Ranskan Suomen suurlähetystöt. Uusia rajoittavia UAS-ilmatilavyöhykkeitä esittivät eräät poliisilaitokset, Lahti Energia Oy, Nammo Vihtavuori Oy sekä Korkeasaaren eläintarhan säätiö. Päätöksellä aiemmin perustettujen rajoittavien vyöhykkeiden siirtämistä määräykseen hakivat Ilmatieteen laitos, Kokkola Industrial Park ja Vanhan Vaasan sairaala. Helsinki-Vantaan lentoasema esitti rajoittavien UAS-ilmatilavyöhykkeiden laajentamista lentoaseman läheisyydessä. Päätöksellä aiemmin perustettujen sallivien vyöhykkeiden siirtämistä määräykseen puolestaan esittivät Nokia Innovations Oy ja Maanmittauslaitos. Insta ILS Oy haki vapautuksien laajentamista jo aiemmin perustetulla Teiskon UAS-vyöhykkeellä.

Määräyshanke käynnistettiin 20.9.2022 julkaistulla määräyshankepäätöksellä. Määräysluonnos on valmisteltu Liikenne- ja viestintävirastossa virkatyönä sidosryhmiltä saatujen esitysten perusteella. Määräyksellä perustettavien UAS-ilmatilavyöhykkeiden koordinaatit, karttakuvat sekä niillä lentämiseen liittyvät mahdolliset ehdot esitetään määräyksen liitteissä 1, 2 ja 3. Sidoryhmiltä pyydettiin kommentteja lausuntokierroksella 19.10. - 23.11.2022. Haetut UAS-ilmatilavyöhykkeet perustettiin esitysten mukaisina, lukuun ottamatta Korkeasaaren eläintarhaan alueelle haettua rajoittavaa vyöhykettä. Tämän vyöhykkeen perustaminen ei olisi ollut mahdollista ilmailulain 11 a §:ssä säädetyin perustein, ja toisaalta muu lainsäädäntö mahdollistaa häiritsevään lennättämiseen puuttumisen rauhoitettujen eläinten elinalueella ja eläintarhassa vierailevan yleisön päällä.

Lausuntopalaute

Lausunnon antoivat Finavia Oyj, Fintraffic Lennonvarmistus Oy, KIP Service Oy, Puolustusvoimat, RPAS Finland ry, Saksan suurlähetystö, Sisäministeriön poliisiosasto, Sotilasilmailun viranomaisyksikkö, Suomen Ilmailuliitto ry (SIL), Suomen Moottorilentäjien Liitto ry (SMLL), TTS Työtehoseura, Turun Lennokkiseura ry, Väylävirasto sekä yksi yksityishenkilö. Lisäksi Maavoimien esikunta, Mikkelin lentoasema, oikeusministeriö, puolustusministeriö ja Rajavartiolaitos ilmoittivat, ettei niillä ole lausuttavaa määräysluonnokseen.

Finavia ja Fintraffic kiinnittivät huomiota Petikon ja Seutulan sallivilla UAS-ilmatilavyöhykkeillä toimimisen ehtoihin sekä niiden sivu- ja korkeusrajojen mahdollisiin muutoksiin. Puolustusvoimat peruutti esityksensä Turun Pansioon perustettavasta ilmailun rajoitusalueesta ja esitti tilalle kieltävää tai rajoittavaa UAS-ilmatilavyöhykettä. RPAS Finland painotti välttämättömän syyn vaatimusta rajoittavien UAS-ilmatilavyöhykkeiden perustamisen edellytyksenä sekä esitti riski- ja suoritusperusteisen arvioinnin lisäämistä, kun vyöhykkeiden perustamistarvetta punnitaan. Sisäministeriön poliisiosasto ehdotti, että nykyisten kieltävien ja rajoittavien vyöhykkeiden riittävyttä tulisi erikseen arvioida turvallisuusviranomaisten ja Huoltovarmuuskeskuksen kanssa sekä harkita muiden yhteiskunnan toiminnan kannalta tärkeiden kohteiden lisäämistä kieltoalueiksi. SIL esitti eräiden sallivien UAS-ilmatilavyöhykkeiden poistoa sekä muutoksia Petikon ja Seutulan sallivien vyöhykkeiden ehtoihin ja lennätyskorkeuksiin. SMLL esitti, että kaikille lentopaikoille määritettäisiin koordinaattipistein suorakaiteen muotoiset rajoittavat UAS-ilmatilasuojavyöhykkeet. Turun Lennokkiseura toi esiin tarpeen helpottaa Paattisten sallivan UAS-ilmatilavyöhykkeen lennätyslupamenettelyä Turun lentoaseman lennonjohdon kanssa, tai vaihtoehtoisesti nostaa EFTU UAS D -ilmatilavyöhykkeen alaraja 120 m AGL:stä 300 metriin AGL. Saksan suurlähetystö esitti oman alueensa liittämistä mukaan kieltävään UAS-ilmatilavyöhykkeeseen, jolla Ranskan, USA:n ja Englannin suurlähetystöt jo ovat. Koska uusien vyöhykkeiden hakuaika kuitenkin oli jo päättynyt, Traficom kehotti suurlähetystöä hakemaan kieltävän vyöhykkeen perustamista ensi vaiheessa päätöksellä, minkä jälkeen pidempiaikaisen vyöhykkeen perustaminen voidaan ottaa erikseen harkittavaksi määräyksen seuraavalla muutuskierroksella.

Kaikki saadut lausunnot sekä Traficomien vastaukset niihin ilmenevät tarkemmin liitteenä olevasta kommenttikoosteesta.

Arvio määräyksen vaikutuksista

Määräys edistää turvallisuutta kieltämällä tai rajoittamalla miehittämättömien ilmailusten käyttöä sellaisilla alueilla, joilla siitä voisi aiheutua haittaa esimerkiksi poliisitoimintaan tai kansainvälisten suhteiden hoitoon liittyville intresseille taikka vaaraa teollisuuslaitoksen, sataman tai ratapihan toiminnalle. Sairaaloiden lähistölle perustettavilla UAS-ilmatilavyöhykkeillä suojataan myös yksityisyyttä. Toisaalta sallivat UAS-ilmatilavyöhykkeet laajentavat mahdollisuuksia miehittämättömän ilmailun harrastetoimintaan sekä tutkimukseen ja kokeiluihin.

Sallivien ilmatilavyöhykkeiden perustaminen pohjautuu viranomaisen tekemään riskiarvioon, mikä osaltaan varmistaa turvallisuutta.

Eräillä rajoittavilla UAS-ilmatilavyöhykkeillä lennättäminen edellyttää suojattavan, kohteen lupaa tai erityisehtoja (esim. poliisilaitokselta). Näillä alueilla lennättämiseen ei kuitenkaan odoteta olevan jatkuvaa tarvetta, joten määräysmuutoksella ei ole merkittävää vaikutusta viranomaisten ja muiden tahojen toimintaan. Miehittämättömän ilmailun toimijoiden kannalta kieltävät ja rajoittavat vyöhykkeet luonnollisesti kaventavat toimintamahdollisuuksia. Perustettaviksi esitetyt alueet ovat kuitenkin suppeita ja kattavat vain suojattavan kohteen välittömän läheisyyden, joten toiminnan ei katsota vaikeutuvan kohtuuttomasti.

Koska määräyksellä perustettavat UAS-ilmatilavyöhykkeet sekä niihin liittyvät luvat ja erityisehdot ovat maksuttomia, määräyksellä ei arvioida olevan taloudellisia vaikutuksia. Sillä ei myöskään ole vaikutuksia esteettömyyteen, yhdenvertaisuuteen eikä tasa-arvoon.

Yksityiskohtaiset perustelut

- *Määräys, kohta 4.2:* Kohtaan on tarkennettu, että myös kieltävän UAS-ilmatilavyöhykkeen sijaitessa toisen rajoittavan tai kieltävän vyöhykkeen kanssa kokonaan tai osittain päällekkäin, on kaikkien näiden vyöhykkeiden ehtoja noudatettava.
- *Määräys, kohta 4.3:* Kohtaan on lisätty tarkennus siitä, että sallivan UAS-ilmatilavyöhykkeen kenttäsäännöissä voi olla erikseen sallittu samalla alueella sijaitsevan rajoittavan UAS-ilmatilavyöhykkeen ehdoista poikkeaminen. Tällöin on noudatettava kyseisellä sallivalla vyöhykkeellä toiminnalle asetettuja ehtoja. Jos salliva UAS-ilmatilavyöhyke sijaitsee lähialueella (CTR) tai lentopaikan lentotiedotusvyöhykkeellä (FIZ), UAS-toiminta alueella voidaan sallia ATS-elimen aukioloaikoina ilmaliikennepalvelun tarjoajan luvalla taikka sallivalla UAS-ilmatilavyöhykkeellä toimien. Asiasta on tarpeen mukaan lisätty maininnat liitteisiin 2 ja 3.
- *Liite 1, Kieltävät UAS-ilmatilavyöhykkeet:* Ison-Britannian ja Ranskan Suomen suurlähetystöjen esityksestä perustetaan kieltävät UAS-ilmatilavyöhykkeet näiden lähetystöalueiden suojaksi Helsingin Kaivopuistoon. Ilmailulain mukaisena perusteena on kansainvälisten suhteiden hoito. Kieltävillä vyöhykkeillä miehittämättömän ilmailu on kokonaan kiellettyä, lukuun ottamatta ilmailulain 11 a §:ssä tarkoitettua suojattavan kohteen lukuun tapahtuvaa toimintaa sekä sotilas- ja valtion ilmailua. Aiemmin kieltäviä UAS-ilmatilavyöhykkeitä on määräyksellä perustettu vankiloiden sekä Yhdysvaltain suurlähetystön suojaksi, eikä näihin vyöhykkeisiin ole ehdotettu muutoksia.

Koska Ison-Britannian ja Ranskan suurlähetystöt sijaitsevat vierekkäin, niiden alueille perustetaan yhteinen kieltävä UAS-ilmatilavyöhyke, jotta ilmatilarakenne pysyy selkeämpänä.

- *Liite 2, Rajoittavat UAS-ilmatilavyöhykkeet:* Liitteen johdantotekstiin on tarkennettu, että rajoittavat UAS-ilmatilavyöhykkeet koskevat sekä miehittämätöntä sotilasilmailua että muuta valtion miehittämätöntä ilmailua. Vaikka sotilasilmailu sinänsä sisältyy valtion ilmailun käsitteeseen, ilmailulaissa nämä käsitteet on eroteltu, koska sotilasilmailua koskevat osin eri säännökset ja poikkeukset kuin muuta valtion ilmailua. Selvyyden vuoksi myös tässä määräyksessä on tarpeen mainita molemmat termit.

Uusia rajoittavia UAS-ilmatilavyöhykkeitä on tällä muutokierroksella perustettu ensinnäkin Kemin, Rovaniemen, Espoon ja Pietarsaaren poliisiasemien sekä rakenteilla olevan Oulun Turvakampuksen ympäristöön. Näiden rajoittavien vyöhykkeiden tavoitteena on poliisitoiminnan kannalta tärkeiden kohteiden suojaaminen. Rajoittavia vyöhykkeitä on jo aiemmin perustettu useiden poliisin toimi-

pisteiden suojaksi. Ne ulottuvat maanpinnasta 150 tai 200 metrin korkeuteen asti. Näillä vyöhykkeillä lennättäminen voidaan tapauskohtaiseen harkintaan perustuen sallia ao. poliisilaitoksen asettamilla erityisehdoilla.

Liitteestä 2 on Oulun poliisilaitoksen pyynnöstä poistettu vanhan Kuusamon poliisiaseman rajoittava UAS-ilmatilavyöhyke Kitkantieltä Kuusamon keskustasta tarpeettomana. Kuusamon uuden poliisiasemakiinteistön alueelle tullaan vastaavasti perustamaan uusi rajoittava UAS-ilmatilavyöhyke.

Poliisiasemia suojaavien rajoittavien UAS-ilmatilavyöhykkeiden alueella on säännöllistä poliisitoimintaa, joka on viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain nojalla salassa pidettävää. Espoossa sijaitsevan Länsi-Uudenmaan poliisilaitoksen rajoittavan UAS-ilmatilavyöhykkeen osalta erityisenä perusteena on lisäksi poliisivankilan kattoikkunoiden läpinäkyvyys, joka saattaisi ilmasta katsottuna aiheuttaa riskin yksityisyyden suojalle.

Rajoittavan vyöhykkeen Turvakampus Oulu UAS alueella on käynnistymässä Oulun poliisilaitoksen ja Oulun vankilan toimitilojen rakennustyö, joka on julkisuuslain perusteella henkilöiden, rakennusten, laitosten, rakennelmien sekä tieto- ja viestintäjärjestelmien turvajärjestelyjä sisältävänä salassa pidettävää.

Rovaniemen poliisiaseman rajoittava UAS-ilmatilavyöhyke sijaitsee Rovaniemen lentoaseman rajoittavalla UAS-ilmatilavyöhykkeellä EFRO UAS C, jonka rajoituksia tulee myös noudattaa. Kemin poliisiaseman rajoittavat vyöhykkeet sijaitsevat vastaavasti Kemin lentoaseman rajoittavalla UAS-ilmatilavyöhykkeellä EFKE UAS C. Oulun Turvakampuksen haettavalla vyöhykkeellä sijaitsee osittain jo ennestään päätöksellä perustettu NOKIA OULU RUSKO salliva UAS-ilmatilavyöhyke (21.4.2022-19.4.2023), joka on esitetty perustettavaksi myös ilmailumääräyksellä 20.4.2023 alkaen.

Toiseksi uudet rajoittavat UAS-ilmatilavyöhykkeet perustetaan Lahti Energia Oy:n Kymijärven voimalaitoksen sekä Nammo Vihtavuori Oy:n Laukaan räjähdetehtaan suojaksi. Ilmailulain mukaisena perusteena on teollisuuslaitoksen suojaaminen. UAS-toiminta Kymijärven voimalaitoksen rajoittavalla UAS-ilmatilavyöhykkeellä on sallittu ainoastaan Lahti Energia Oy:n myöntämällä kirjallisella luvalla, ja yrityksen turvallisuusorganisaatiolla on oikeus asettaa lennätykselle erityisehtoja. Vihtavuoren tehdasalueella varastoidaan vaarallisia kemikaaleja ja räjähdysaineita. Lennättäminen alueella on sallittu vain Nammo Vihtavuori Oy:n toimitusjohtajan tai HESS-päällikön luvalla.

Rajoittavana UAS-ilmatilavyöhykkeenä on perustettu myös Puolustusvoimien esittämä Pansion vyöhyke, jota alun perin esitettiin valtioneuvoston asetuksella 930/2014 perustettavaksi ilmailun rajoitusalueeksi. Ehdotus oli mukana valtioneuvoston asetuksen lausuntokierroksella, eikä sitä vastustettu. Koska asetuksella perustettavat rajoitusalueet koskevat kaikkea ilmailua ja UAS-ilmatilavyöhykkeet vain miehittämätöntä, muutos rajoittavaksi UAS-ilmatilavyöhykkeeksi on siihen nähden muutos lievemmän rajoituksen suuntaan. Näin ollen Traficom katsoo, että vastaavan rajoittavan UAS-ilmatilavyöhykkeen perustaminen voitiin ottaa käsittelyyn UAS-ilmatilavyöhykkeitä koskevan määräyksen muuttamisen yhteydessä ilman uudelleen lausuttamista. Pansion rajoittava UAS-ilmatilavyöhyke perustettiin Puolustusvoimien esityksen mukaisesti.

Aiemmin päätöksellä perustettujen rajoittavien UAS-ilmatilavyöhykkeiden siirtämistä pidempiaikaisina määräykseen ovat esittäneet Ilmatieteen laitos Helsingin Kumpulan alueelle sekä Kokkola Industrial Park teollisuusalueen, sataman, terminaalien ja ratapihan suojaksi. Nämä vyöhykkeet perustetaan määräyksellä esitysten mukaisina. Kokkola Industrial Parkin alueella UAS-toiminta on mahdollista sopimalla lennätykset alueen turvallisuusorganisaation kanssa vuorokautta ennen suunniteltua lennätystä. Turvallisuusorganisaatiolla on oikeus asettaa lennätykselle erityisehtoja. Alueella on myös sähkömagneettisia häiriöitä, jotka vai-

keuttavat lennätystä tietyissä alueen osissa. Ilmatieteen laitoksen rajoittavan vyöhykkeen hakemuksessa perusteena on varautuminen, koska säättietoja tuotetaan myös puolustusvoimien tarpeisiin.

Päätöksellä perustetun rajoittavan vyöhykkeen siirtämistä määräykseen on hakenut myös Vanhan Vaasan sairaala sosiaali- ja terveydenhuollon kannalta tärkeän kohteen suojaamiseksi, ja siirto toteutetaan esityksen mukaisesti. Viimeksi mainitulla rajoittavalla vyöhykkeellä varmistetaan sekä turvallisuutta että potilaiden yksityisyydensuojaa. Sosiaali- ja terveydenhuollon kohteiden suojaaminen on yksi ilmailulain 11 a §:n mukaisista perusteista kieltävän tai rajoittavan UAS-ilmatilavyöhykkeen perustamiselle. UAS-toiminta rajoittavalla UAS-ilmatilavyöhykkeellä on sallittu ainoastaan sopimalla lennätöksistä erikseen Vanhan Vaasan sairaalan kanssa. Vanhan Vaasan sairaalan UAS-ilmatilavyöhyke sijaitsee Vaasan lentoaseman rajoittavalla vyöhykkeellä EFVA UAS B, jonka rajoituksia tulee myös noudattaa.

Edellä tarkoitetuille rajoittaville UAS-ilmatilavyöhykkeille asetetut rajoitukset eivät koske viranomaistoimintaa. Suojattavan kohteen tai alueen lukuun tapahtuva toiminta miehittämättömällä ilma-aluksella on myös sallittua ilmailulain 11 a §:n mukaisesti.

Helsinki-Vantaan lentoaseman esityksestä laajennetaan rajoittavaa ilmatilavyöhykettä EFHK UAS A. Laajennettu vyöhyke ulottuu Suomen Rahapajan yläpuolelle, jolloin se suojaa paitsi lentoliikennettä myös kyseistä teollisuuslaitosta. Tarve laajennukselle perustuu lentoaseman turvayksikön sekä poliisi- ja rajavartiolaitaviranomaisten pyyntöön. Lupamenettelyssä huomioidaan poliisin ja Rajavartiolaitoksen tarpeet ja näitä tahoja tiedotetaan alueelle myönnettyistä luvista. Lentoasemia suojaavat rajoittavat UAS-ilmatilavyöhykkeet koskevat myös viranomaistoimintaa.

Lisäksi Korkeasaaren eläintarhan säätiö on hakenut rajoittavaa UAS-ilmatilavyöhykettä eläintarhan ja villieläinsairaalan eläinten sekä alueella vierailevien asiakkaiden turvallisuuden varmistamiseksi. Traficom on kuitenkin katsonut, ettei ilmailulain 11 a §:n nykyinen sanamuoto mahdollista tällaisen vyöhykkeen perustamista, sillä siinä esitetty perusteiden luettelo on tyhjentävä. Vaikka yhtenä miehittämättömän ilmailun kielto- tai rajoitusperusteena mainitaan ympäristön suojeleminen, säännöstä on luonteeltaan oikeuksia rajoittavana tulkittava suppeasti. Ympäristönsuojelulla tarkoitetaan lähtökohtaisesti elinympäristön pilaantumisen ennaltaehkäisemistä, eikä eläinten suojelu muussa kuin niiden luonnollisessa elinympäristössä suppeasti tulkiten sovi käsitteen piiriin. Näin ollen eläintarhassa olevien eläinten ei voida suoranaisesti katsoa sisältyvän 'ympäristön' käsitteeseen eikä ilmailulain 11 a §:n mukaisen rajoituksen asettaminen siten ole voimassa olevan lain mukaan mahdollista, vaikka sinänsä tarve suojata eläimiä miehittämättömien ilma-alusten aiheuttamilta häiriöiltä on ymmärrettävä.

Rauhoitettuihin eläinlajeihin kuuluvien yksilöiden tahallinen häiritseminen on muutoinkin kiellettyä luonnonsuojelulain 39 §:n nojalla, ja siitä voidaan määrätä sakkorangaistus. Luontodirektiivin (johon luonnonsuojelulain 39 § perustuu) tulkintaa koskevassa EU-tuomioistuimen oikeuskäytännössä häirinnäksi on katsottu sellainenkin toiminta, jossa nimenomaisena tarkoituksena ei ole ollut eläinten häiritseminen, mutta toiminta on ollut tahallista ja siitä on aiheutunut häiriötä.

Toiseksi dronen lennättäminen ihmisjoukkojen, kuten eläintarhassa vierailevan yleisön, päällä olisi EU:n droneasetuksen 2019/947 mukaan katsottava ns. erityisen tai sertifioidun kategorian toiminnaksi, jota ei saa harjoittaa vapaasti vaan siihen vaaditaan toimintalupa tai vähintään ilmoitus viranomaiselle. Tavanomaisesta harrastetoimintaa tarkoittavassa avoimen kategorian toiminnassa miehittämättömän ilma-alus on pidettävä turvallisen välimatkan päässä ihmisistä eikä sitä saa lennättää ihmisjoukkojen yläpuolella. Toimintalupaa varten taas toimijan on esitettävä viranomaiselle riskiarvio ja keinot riskien lieventämiseksi. Luvattomasta

lennätyksestä voidaan määrätä sakko liikenteen palveluista annetun lain 266 tai 266 a §:n nojalla.

Lisäksi droneasetuksen kohdan UAS.OPEN.060 mukaan kauko-ohjaajan on keskeytettävä lento, jos toiminta aiheuttaa riskin muille ilma-aluksille, ihmisille, eläimille, ympäristölle tai omaisuudelle. Samoin ilma-aluksen käyttäjän vastuulla on kohdan UAS.SPEC.050 1) a) v) mukaisesti antaa kauko-ohjaajille ohjeet toiminnan suunnittelusta niin, että siitä aiheutuu ihmisille ja eläimille mahdollisimman vähän haittaa, mukaan lukien meluhaitat.

Edellä kuvatuista syistä Traficom katsoo, että eläintarhan aluetta valvovilla viranomaisilla on riittävät mahdollisuudet puuttua häiritsevään lennättämiseen jo nykyisen lainsäädännön perusteella. Säännöksistä olisi suositeltavaa tiedottaa eläintarhan vierailijoille esimerkiksi kylttien avulla.

- Teknisenä muutoksena on liitteessä 2 muutettu esteen läheisyydessä lennättämistä koskevien ehtojen sanamuotoa. Näihin kohtiin on tarkennettu, että minkä tahansa esteen (sekä keinotekoisesta esteestä luonnonesteen, kuten puuston) läheisyydessä lennättäminen on sallittua esteen tasolle asti. Esteen läheisyydellä tarkoitetaan tässä 50 metrin vaakasuoraa etäisyyttä. Toiseksi keinotekoisien rakennettujen esteiden osalta lennättäminen on sallittua enintään 15 metriä esteen yläpuolella, kun se tapahtuu kyseisestä esteestä vastaavan yksikön (yleensä esteen omistajan) pyynnöstä. Tämä perustuu EU:n droneasetukseen 2019/947, jonka mukaan kun miehittämätöntä ilma-alusta lennätetään 50 metrin vaakasuoralla etäisyydellä yli 105 metriä korkeasta keinotekoisesta esteestä, UAS-toiminnan enimmäiskorkeus voidaan esteestä vastaavan yksikön pyynnöstä nostaa 15 metriin esteen korkeuden yläpuolella.
- Lisäksi teknisenä muutoksena on poistettu viittaukset Malmin lentoaseman (EFHF) rajoittaviin UAS-ilmatilavyöhykkeisiin, jotka eivät enää ole voimassa.
- *Liite 3, Sallivat UAS-ilmatilavyöhykkeet:* Aiemmin päätöksellä perustettujen sallivien UAS-ilmatilavyöhykkeiden siirtämistä määräykseen ovat hakeneet Nokia Innovations Oy (kaksi tutkimustarkoituksiin perustettua vyöhykettä Oulussa ja Båtvikin testausalue) sekä Maanmittauslaitos (Sjökullan UAS-testialue). Vyöhykkeet perustetaan määräyksellä esitysten mukaisesti. Maanmittauslaitoksen hakema salliva UAS-ilmatilavyöhyke koskee paitsi laitoksen omaa toimintaa, myös sen vastuulla tapahtuvaa lentotoimintaa Maanmittauslaitoksen ohjeiden ja lentomenetelmien mukaisesti. Lisäksi laajennetaan aiemmin perustetulla Teiskon UAS-ilmatilavyöhykkeellä sovellettavia vapautuksia Insta ILS Oy:n hakemuksista siten, että yksi kauko-ohjaaja voi jatkossa lennättää useampaa ilma-alusta kerrallaan, jos ilma-aluksen tekniset ominaisuudet sen turvallisesti mahdollistavat. Sama vapautus on myös Maanmittauslaitoksen Sjökullan UAS-testialueella.

Näiden sallivien vyöhykkeiden perusteena on tutkimus- ja kokeilutoiminta. Vapautukset koskevat ainoastaan vyöhykettä hakeneen toimijan tai sen yhteistyökumppanien lentotoimintaa, joka suoritetaan sen ohjeiden ja lentomenetelmien mukaisesti.

Lisäksi Suomen Ilmailuliiton esityksestä on poistettu liitteestä 3 lennokittoimintaan käytetyt sallivat UAS-ilmatilavyöhykkeet Vesivehmaa - EFLA lennokittoimintaa UAS, Jyväskylä - Kalmarin pellon lennokittoimintaa UAS, Tihvetjärvi - Tihvetjärven lennokittoimintaa UAS, Suonenjoki - Suursuon lennokittoimintaa UAS ja Kuopio - Laiton jääkenttä UAS. Helsingin Malmin lennätyspaikan (EFHF lennokittoimintaa UAS) osalta on päivitetty toimijatieto siten, että Suomen Ilmailuliiton tilalle on vaihtunut Vallilan lennokittoimintayhtiö ry. Vantaan Seutulän lennokittoimintayhtiöllä lennätyskorkeudeksi on sallittu 50 m AGL ja vastaavasti Petikon lennokittoimintayhtiöllä 100 m AGL ilman erillistä ATS-elimen lupaa. Kyseisten sallivien vyöhykkeiden sekä rajoittavien vyöhykkeiden EFHK UAS B ja C ehtoja on muutettu siten, että esityksen

mukainen lennokkiharrastustoiminta on mahdollista ilman erillistä lupamenettelyä ilmaliikennepalvelun tarjoajan kanssa.

Teknisenä muutoksena myös liitteessä 3 on muutettu esteen läheisyydessä lennättämistä koskevien ehtojen sanamuotoa vastaavasti kuin liitteessä 2. Kaikki viittaukset sopimiseen Helsinki-Malmin (EFHF) lentopaikan pitäjän kanssa on poistettu.

Määräyksen aikataulu

Määräys annetaan alkuvuodesta 2023 ja se tulee voimaan AIRAC-päivänä 20.4.2023, jolle muutkin ilmatilamuutokset keskitetään. Se on voimassa määräaikaisesti enintään kolmen vuoden ajan. Jos vyöhykkeiden perustamiselle, muuttamiselle tai poistamiselle ilmenee tänä aikana tarvetta, määräystä voidaan muuttaa jo ennen voimassaoloajan päättymistä.

Määräyksestä viestiminen

Määräyshankepääätöksestä, lausuntokierroksesta ja määräyksen antamisesta tiedotetaan Liikenne- ja viestintäviraston verkkosivuilla sekä sähköpostitse ilmailun sääntelyn jakelulistalle ilmoittautuneille ja muille ilmatilamuutosten sidosryhmille. Lisäksi määräyksestä viestitään kohdennetusti RPAS-alan toimijoille. Lopullinen määräys julkaistaan Finlex-säädöstietopalvelussa sekä Liikenne- ja viestintäviraston verkkosivuilla ilmailumääräyskokoelmassa.

LIITTEET:

Kommenttikooste